

na lidovým kronikám. V lidovém kronikářství spatřoval důležitý zdroj poznání způsobu života, společenských i rodinných vztahů, a také názorových proměn společnosti. Suma jím objevených kronik z vesnického i městského prostředí 19. a počátku 20. století představuje trvalou hodnotu. Skýtá důležitou pramenovou základnu, a to přesto, že pouze menší část svých sběrů jubilant zveřejnil. Mnohé jím objevené rukopisy zůstávají uloženy v muzejních fondech, v archivech a zejména v jeho osobní sbírce (shromážděné vlastními sběry).

Přes širší etnologických zájmů, které v průběhu padesáti let prof. A. Robek obsáhl, zůstal ve své pracivěření „svému“ regionu. Vědomě pracoval na jeho poznávání: stal se nejen etnologem, ale i objevitelem kulturního odkazu rodného Kralupska.

Práce jubilanta poznamenala podobu české etnografie poslední třetiny 20. století. Tato doba pokračovala v modernizaci klasického národopisu – i když především cestou programového zacilování a tematického usměrňování. Odborná prestiž nutila jubilanta sledovat světové trendy vývoje oboru a tiše připouštět (nebo do jazyka doby přeformulovávat) směry, v nichž odhadoval příslib vědeckého posunu. Nutila ho nevěřejně (a případně i nepříznavě) naslouchat opozičním názorům druhých, tyto názory zvažovat a reagovat na ně v kontextu badatelské i koncepční práce.

Co přát jubilentovi, jemuž se badatelská a koncepční práce stala cílem? Věrnost oboru a životní sílu.

Mirjam Moravcová

K biografii Antonína Robka:

Fojtík, Karel: Padesát let doc. PhDr. Antonína Robka, CSc. *Český lid*, 68, 1981, s. 185–190 (zde bibliografie z let 1952–1980).

Petr, Jan: Antonín Robek padesátiletý. *Naše řeč*, 64, 1981, č. 3 s. 145–147.

Petráň, Josef: K padesátinám docenta Dr. Antonína Robka, CSc. *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka*, 22, 1981, s. 253–256.

Urban, Zdeněk: Krátké zastavení. *Bulharsko*, 1981, č. 3, s. 10.

Vařeka, Josef: Životní jubileum Antonína Robka. *Národopisné aktuality*, 18, 1981, s. 131–132.

Pozdrav PhDr. Janu Štovičkovi k šedesátinám

Spravedlivý čas nás opakovaně zaskočí. Dne 17. ledna roku 2003 se dožil šedesáti let historik, muzejník PhDr. Jan Štoviček. S etnologií spojuje tohoto skromného, obětavého a nesmírně pracovitého badatele nejen vstřícnost a pochopení specifik etnologické práce, ale především odborná orientace na problémy žitého společenského života města a vesnice druhé poloviny 19. a prvních desetiletí 20. století. Právě tato shoda odborných zájmů vytvořila reálný základ dlouholeté spolupráce s etnolog – zejména při studiu města a jeho kultury.

Jan Štoviček vystudoval na Filozofické fakultě UK v Praze obory historii a češtinu. Tíhl ovšem jednoznačně k historické problematice, k problematice hospodářských a sociálních dějin pozdního středověku a raného novověku, k problematice, kterou se svými studenty rozvíjel v historickém semináři této fakulty v šedesátých letech Václav Husa, Josef Petráň a Josef Polišenský. V době studií oslovily Jana Štovička zejména otázky protestních selských hnutí předbělohorského období. Proto také svou diplomovou práci zpracoval na téma Poddanská hnutí na panství Grabštejn

v 16. století (Liberecko). Poté, co v roce 1965 ukončil studium, zvolil však jiné než ryze akademické odborné směřování. Jeho zájem se obrátil k muzejní práci. A tato pracovní orientace zůstala v osobní kariéře Jana Štovička prioritní a dlouhodobá. V roce 1966 nastoupil jako odborný pracovník v Okresním muzeu v Kladně, poté v téže funkci pracoval v Okresním muzeu ve Slaném (1968–1972). Svá nejpłodnější léta však věnoval Národnímu muzeu v Praze (1972–1986) a Národnímu technickému muzeu v Praze (1986–1998). Na obou posledně jmenovaných centrálních muzejních pracovištích s celostátní odbornou působností se již orientoval cíleně na zpracování archivních fondů muzeí. Zcela logicky jeho dalším pracovištěm se stal Státní okresní archiv Praha – východ (1998). Práce s jedinečnými sbírkovými fondy písemností, které obsahovaly pozůstatosti, paměti, účelově sepsané vzpomínky, spolkové materiály, doklady o místním hospodářském rozvoji, o osobnostech podnikatelů a kulturních pracovníků, Jana Štovička inspirovala. Výrazně ovlivnila jeho badatelskou práci, již se věnoval nad rámec pracovních povinností, ze svého osobních zájmu.

V badatelské práci zůstal Jan Štoviček věren problematice hospodářských a sociálních dějin českých zemí 16. až 19. století. Svůj zájem však záhy orientoval na důlní a hutní podnikání. Zaujal ho především rozvoj těchto výrobních odvětví v konkrétních regionech Čech, Moravy a Slezska a v mikropohledech i změny specifických forem výrobních technologií. Zájem o rudné a uhelné dolování, těžbu a zpracování zemin, zpracování kovů, a také o výrobu skla zůstal v odborné práci Jana Štovička zájmem trvalým a prioritním. Zatímco však v letech sedmdesátých ho zaujala zejména oblast

Těšínského Slezska, Frenštátska a Beskyd, v letech osmdesátých a devadesátých svou pozornost zaměřil na severní a severovýchodní Čechy, na brdskou oblast a na oblast Slánska, Kladenska a Rakovnicka. Suma drobnohledných poznatků o důlním, hutním a chemickém podnikání, o rozvíjející se průmyslové výrobě v těchto regionech, a také o společenských dopadech modernizace v lokalitách, v nichž tato výrobní odvětví zakotvila, tvoří základ autorského díla J. Štovička – základ neopominutelný, ovšem promlouvající více k historikům hospodářských dějin, než k etnologům. Kde se tedy odborný zájem jubilanta setkal se zájmem etnologickým?

Charakteristickým rysem badatelského směřování Jana Štovička od počátku jeho odborné kariéry bylo a zůstalo sepětí s bezprostřední náplní práce, kterou vykonával na pracovištích. Zadané pracovní úkoly se mu staly inspirací a nikoli svazujícím činitelem osobních ambicí. Ovlivnily jeho druhoplánové odborné zájmy. V druhé polovině šedesátých let a v letech sedmdesátých se tak J. Štoviček zajímal i o hmotné památky Kladenska a Slánska, a to nadále především v kontextu doby pozdního středověku a raného novověku.

V osmdesátých letech se začal Jan Štoviček zajímat o osobnosti lokálního kulturního života, spjaté s rozvojem zájmu o regionální vlastivědnou problematiku. V době působení v Národopisném muzeu Národního muzea v Praze to byl zejména Karel Rozum, který ho zaujal (1986, 1989). Pozůstalost Karla Rozuma inspirovala. Spektrem vidění tohoto jedinečného vlastivědného pracovníka, sběratele památek lidové duchovní a společenské kultury Podřipska, Mělnicka a Křivoklátska zprostředkoval vědomosti o lidových zvycích (1986, 1990), lidovém léčitel-

ství (1988), lidové písní (1990). Z dalších osobností zájmově spjatých s vlastivědnou prací, k jejichž dílu se J. Štoviček navracel, to byla zejména pěvkyně a spisovatelka Marie Calma Veselá, popularizátorka díla Leoše Janáčka, a historik umění světového jména Max Dvořák.

V druhé polovině sedmdesátých let a v první polovině osmdesátých let, v době kdy působil v oddělení tělesné výchovy a sportu v Národním muzeu v Praze, věnoval Jan Štoviček pozornost i tělovýchovným aktivitám v některých středočeských obcích (cyklistika, turistika). Okrajově ho zaujaly také některé fenomény spojené s dělnickou tělovýchovou přelomu 19. a 20. století (stejnokroje – 1987) a s dělnickým spolkovým životem v národnostně smíšeném prostředí (kulturní aktivity – 1989).

Výročí dvou velkých výstav pořádaných v 90. let 19. století v Praze – výstavy Jubilejní a Národopisné – podnítila zájem J. Štovička o výstavní činnost v Čechách na konci 19. a v prvním desetiletí 20. století. V těchto souvislostech si jubilant položil otázku příčin realizace dělnických výstav a jejich společenského významu v dělnické i nedělnické společnosti. Sledoval i dopad místních národopisných výstav, které předcházely jako přípravné akce Národopisnou výstavu československou, na rozvoj zájmu o lidovou kulturu a o její prezentaci v regionálních muzeích (Podřipsko, Roudnice, Slánsko, Horní Pojizeří, Turnovsko).

Pohlížíme-li zpět na vykonanou práci Jana Štovička, nelze opominout jeho širokou aktivitu popularizační. Z tematiky etnologické pro tuto svou činnost vybral zvykoslovnou tradici středočeské vesnice a venkovského města. Od počátku osmdesátých let seznamoval s lidovou obřadností a výročním zvykoslovným

cyklem dodržovaným v různých lokalitách středočeské oblasti (1980–1995), i když téměř výlučně ve zkratce určené především rodákům. Komplexnější obraz lidové zvykoslovné tradice středočeské vesnice podal v knižní publikaci *Lidové zvyky Podřipska* z roku 1986. V ní v kritickém přehledu zpřístupnil sběry Karla Rozuma věnované výroční obřadnosti a průběhu kalendářního roku na Podřipsku. Na tuto knižní publikaci navazují články o Karlu Rozumovi a jeho díle, uveřejněné ve *Vlastivědném sborníku Litoměřicko a Vlastivědném sborníku Podřipsko*.

Jan Štoviček je svým životem spjat s rodnou obcí spadající do pražské průmyslové aglomerace, s obcí, která po celý jeho život zůstala lokalitou zemědělskou a současně obytným zázemím hlavního města. Zde zapustil kořeny. Odtud pramení jeho intenzivní zájem o střední Čechy. Jim také věnoval mnohé ze svých mistrných analytických drobnohledů.

Je milou povinností popřát jubilantovi do další práce uchování dosavadního elánu, a trvalou životní pohodu.

Mirjam Moravcová

K biografii Jana Štovička:

b.a.: Štoviček Jan. *Lexikon současných českých historiků*. Praha 1999, s. 309–310. Q.K.: 55 let PhDr. Jana Štovička. *Vlastivědný sborník Podřipska*, 8/2, 1999, s. 180.